

Kommunen vil unngå å ta masse fra slagghaugene

Forsøker å hente fyllmasse andre steder

Diskusjonen om slagghaugene på Røros blusset opp igjen på siste kommunestyremøte. I forbindelse med utbygging av boligfeltet på Sjøbakken er det snakk om å bruke 800 kubikkmeter slagg. Den økonomiske ramme for hele Sjøbakken-feltet er på ca. 250 000 kroner.

Det var Magne Krog som

reiste spørsmålet om å bruke slagg til fyllingen. Han spurte om det ikke fantes andre muligheter for fylling. Han mente at i hvert fall kommunen burde begynne å se seriøst på denne saken.

Ordfører Rolf Køste sa at han langt på vei var enig med Magne Krog i hans syn. På den andre

side hevder Røros Kobberverk selv at verdien av slagghaugene er så store at de ikke kan ligge urørt. - Jeg kan selv tenke meg til at vi undersøker om det ikke er mulig å ta massen fra et annet sted.

- Jeg er helt enig i den tanken ordføreren her reiser. Hvis det er muligheter for å ta et kommunalt initiativ er jeg takknemlig

for det, sa Magne Krog.

Borghild Sjøvold kom inn på Kvitsanden, og pekte på at det forsvinner mer og mer, sakte - men sikkert. Miljømessig er også dette et tap.

Køste viste til et vedtak i formannskapet, hvor det blant annet sies at man bør hindre at det gjøres for store inngrep i Kvitsanden.

Kommunalt initiativ kan redde slagghaugene

Adgang til fredning etter lov om fornminner fra 1951

Arbeidets Rett 16/7-73

Det synes nå nødvendig med et kommunalt initiativ dersom man skal ha håp om å få bevare slagghaugene i Røros Bergstad. Det er vel ingen uenighet om at slagghaugene har en stor kulturhistorisk verdi, og at de utgjør en del av den profil som er skapt rundt Bergstaden.

Etter det Arbeidets Rett har grunn til å tro vil et kommunalt initiativ bli møtt med forståelse av offentlige myndigheter, — blant dem Miljøverndepartementet. En forespørsel dit fra Røros kommune vil føre til at Miljøverndepartementet foretar en utredning over de lovtekniske

spørsmål som kommer inn i bildet, og trekker opp de videre linjer i prosessen ved eventuell fredning. Et initiativ synes nå også å være det eneste som mangler for at saken skal komme på gli. Det synes etter lov om fornminner av 1951 paragraf 3, klart at slagghaugene kan fredes, om

offentlige myndigheter ønsker det. Et vesentlig juridisk spørsmål som kommer inn er eventuelt paragraf 3 i Lov om fornminner ikke sier noe om erstatning.

Av ERLING SVEN OLSEN

Paragraf 3 sier blant annet at man kan foreta fredning etter

denne lov av særlige merkelige ferdselsveger, bruer, vegmerker og andre tekniske kulturminner. Slagghaugene må kunne oppfattes som andre tekniske kulturminner i denne sammenheng. Det synes dermed helt klart at man har lovhjemmel for å foreta en fredning, om man har politisk vilje til å ta saken

OVER TIL SISTE SIDE 1

opp. Departementet har videre anledning til å frede et så stort område som er nødvendig for å beholde virkningen av fredningen. Dette innebærer at man har anledning til å bevare selve miljøet omkring vernestedet.

Etter paragraf 3 i Lov om fornminner synes det mulig rent teknisk å frede selve slagghaugene, uten at man automatisk har krav på erstatning. Skal området omkring også tas med i fredningen, kan det reises krav om erstatning av de som blir berørt.

En annen mulighet for bevaring er at området blir ferdig regulert og stadfestet, med slagghaugene slik de i dag står. Dette vil automatisk innebære at slagghaugene ikke kan røres, uten at dette fører til brudd på den stadfestede regulering.

Ordfører Rolf Køste antydet ved et kommunestyremøte på Røros for et par måneder siden at man kanskje burde ta et kommunalt initiativ for å få slagghaugene fredet.

- Kontorsjef Edgar Johannessen i Røros kommune, vil det komme et utspill?

- Slik jeg ser det er det vanskelig for Røros kommune å ta noe initiativ foreløpig. Det er bebudet en antikvarisk verneplan innen den antikvariske

grense på Røros. Før denne planen foreligger er det vanskelig blant annet for bygningsrådet å håndheve eventuelle intensjoner med bevaringen av Bergstaden, sier Johannessen.

Riksantikvar Roar Hauglid antyder overfor Arbeidets Rett at verneplanen for Røros vil ta sin tid. Det er neppe realistisk å regne med at det vil foreligge noe forslag til verneplan før om ett eller halvannet år.

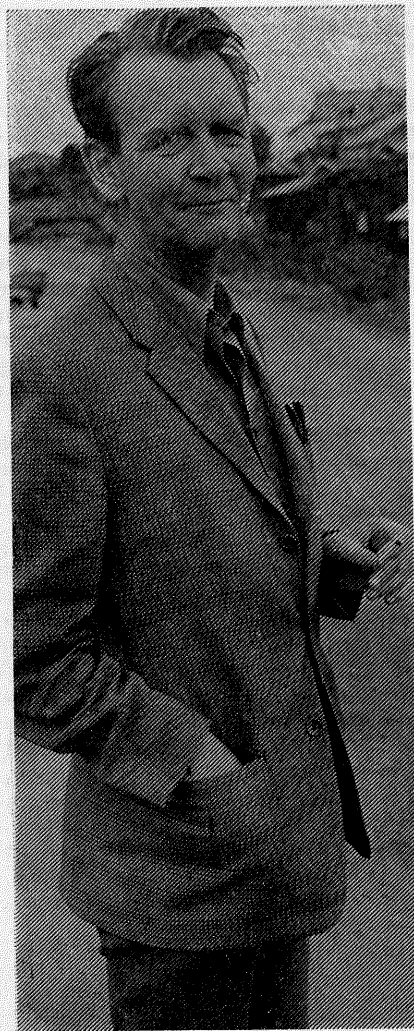
Etter det som ble opplyst på generalforsamlingen i Røros Kobberverk A/S i vår, synes det helt klart at Kobberverket ikke er interessert i at slagghaugene skal fredes. Daværende styreformann Magne Mortensson sa på generalforsamlingen at slagghaugene er blitt et stort aktivum for Kobberverket. Dette må nyttes for å holde verket «flytende». På generalforsamlingen var det ellers flere aksjonærer fra Røros som uttrykte sin bekymring over at dette 300 år gamle bergmannsminnet stadig skrumper inn.

Det har vært operert med en rekke høyst forskjellige tall når det gjelder verdien av slagghaugene, fra 9-10 millioner, opp til 20-30 millioner kroner. I realiteten er det vel meget vanskelig å fastslå verdien av slagghaugene, siden den kan variere med en rekke utenforliggende momenter. Ikke minst

i hvilken grad anleggsvirksomhet fortsettes og i hvilken grad folk er villige til å kjøpe slagg. I et kommunestyremøte på Røros ble det nylig vedtatt at man skal søke å unngå å nytte slagg, dersom man fant andre muligheter for fyllmasse.

Mange vil bevare Slagghaugene

Det snakkes om aksjoner

Erling Opdal

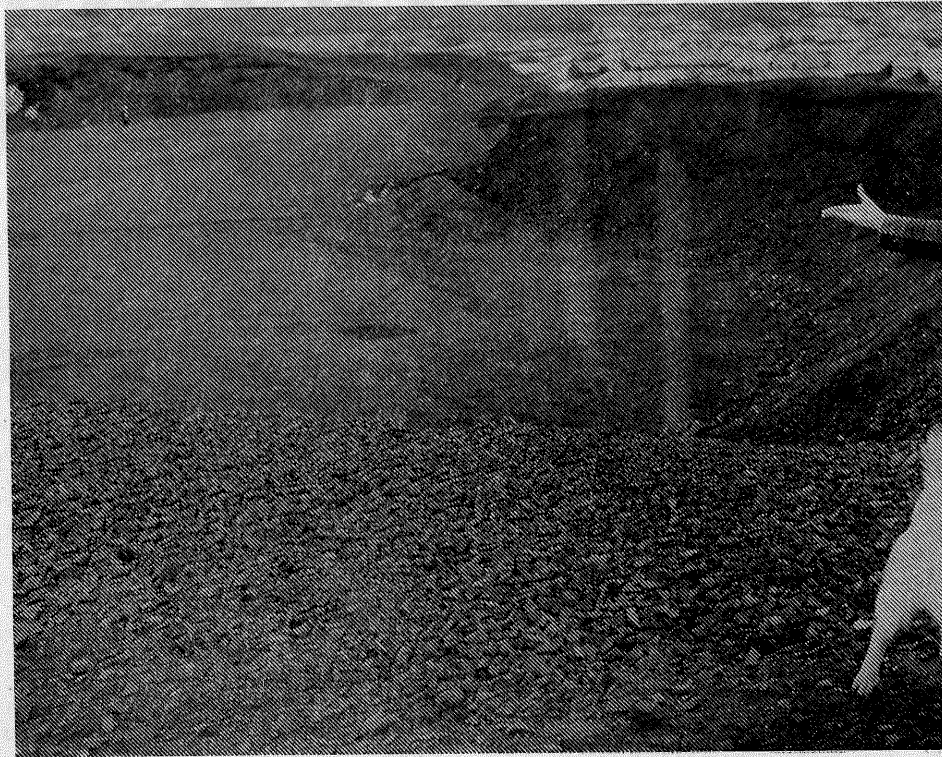
Røros kommune har hittil vært unnnvikende, når det gjelder å ta vare på Slagghaugene. Dette skyldes i hvertfall delvis, at kommunen selv har tatt del i forringelsen av dette monumentet over 300 års hardt arbeid i gruver og smeltehytte. Men de folkevalgte med ordfører Rolf Koste har ihvertfall begynt å snakke om saken. De er klar over den store verdi slagghaugene har for miljøet på Røros. Men de er også klar over at slaggen har en økonomisk verdi for Røros Kobberverk A.s.

Hva lokalbefolkningen mener om saken er uvisst. Men at det finnes grupper som ønsker å bevare Slagghaugene til tross for deres store økonomiske verdi, er hevet over tvil. I en liten spørreunde Fjell-Ljom har foretatt hevet det seg røster for å aksjonere mot forringelsen av denne miljøfaktoren.

Alle er enig om at det vil bli tomt etter Slagghaugene. Mange synes allerede de har mistet mye av sin opprinnelige profil. Derfor mener de at noe må gjøres før forringelsen blir enda større.

Hvordan man skal gripe saken an er det derimot ikke mange som har noen formening om. Man blir lett maktesløs når millionbeløp og andre økonomiske argumenter slenges i bordet.

De folkevalgte har derimot muligheter for å aksjonere. Fornminneloven åpner høyst sannsynlig adgangen til fredning av Slagghaugene uten erstatning til Røros Kobberverk. Men kontorsjef Edgar Johannessøn uttaler at man vanskelig kan gjøre noe før den antikvariske verneplanen for kommunen

Kine Aune: Slagghaugene begynner å minne om et grus

foreligger. Det vil ta 1 til 2 år før denne planen kommer.

I mellomtida forsvinner mer og mer av slaggen. En del av de Fjell-Ljom snakket med, mente at man kunne øve press på kommunen for å få Slagghaugene fredet, selv om man ikke har utarbeidet en antikvarisk verneplan for Bergstaden.

Turistsekretær Anne Britt Wavoll fikk opplyst fra Kobberverkets side, da hun kom til Røros, at Slagghaugene på en måte var fredet.

— Men nå ser jeg at det ikke medfører riktighet. Jeg mener kommunen bør ta et initiativ så snart som mulig. Styret i Turist- og reisetrafikkforeningen har behandlet saken. Der er det enighet om at Slagghaugene må bevares.

Det ble fattet vedtak om å kontakte Røros-museet for å komme med en felles uttalelse, sier frk. Wavold.

Brødrene (Arne og Gunnar) Sundseth

Kine Aune:

— Slagghaugene er en del av det miljøet som bør bevares. Og spørsmålet er om ikke byen og kommunen også kan tjene mer i det lange løp på å la Slagghaugene ligge enn at de blir solgt nå.

Hvem er tjent med at haugene forsvinner? Hvem får fortjenesten av det salget som pågår nå; tjener dette salget folk i Bergstaden, eller forsvinner fortjenesten ut av kommunen...? — Vi savner en redegjørelse fra kobberverket her.

—Hva bør gjøres for å bevare Slagghaugene?

— Det ser ikke ut til å komme noe initiativ fra kommunen, og det er klart at det haster; det tas enormt fra haugene nå. Hvis det fortsetter som nå, nytter det snart ikke å komme opp på toppen uten å klatre. Store deler av Slagghaugene ligner i dag på et grustak.

Jeg synes det bør settes igang en aksjon for å bevare Slagghaugene, det bør komme et initiativ fra oss, folket som lever her. En aksjon, en forening som sprer opplysning og er med å klargjøre den virkelige situasjon.

Men for all del: Det haster, Slagghaugene forsvinner mer og mer for hver dag!

Erling Opdal:

— Joda, jeg synes Slagghaugene bør bevares.

— Hvorfor?

— Det har med Bergstadens historie å gjøre. Slagghaugene er en del av Bergstaden.

— Hvordan bør bevaringen ordnes?

— Jeg synes Kobberverket kan ofre den fortjeneste de får ved å selge slag. Det har de råd til.

Arne og Gunnar Sundseth:

— Og dere synes Slagghaugene bør bevares?

— Ja, det synes vi. Kobberverket

bør
miljø
—
beva
—
istan
—
Odd
—
Slag
stå s
—
ikke
—
sjon
—

Kulturminne eller salgsobjekt:

Kamp om slagghaugene på Røros

Fra våre utsendte medarbeidere og OLE CHR. FRENNING (foto) EINAR HANSEID

RØROS

Det står strid om slagghaugene på Røros. Er disse svarte

— Byen vil miste svært meget av sitt særpreg hvis slagghaugene fjernes. De burde ikke røres, sier kulturråd-stipendiat Sverre Ødegaard.

steinhaugene av verdifulle kulturhistoriske minnesmerker at de bør bevares for etterlekten?

Er de så viktige for Røros' miljø, at de ikke må fjernes?

Eller skal Kobberverket få selge dem og derved få inn en be-

tydelig sum som sikkert kommer godt med i den daglige drift.

På generalforsamlingen til Kobberverket ble det reist krav om at arbeidet med salg av slagghaugene måtte forseres?

— Det er opplagt at byen vil miste svært meget av sitt særpreg hvis de 300 år gamle slagghaugene fjernes, sier Sverre Ødegaard, Kulturråd-stipendiat, og kanskje den som best kjenner Røros gamle historie.

— Sammen med kirken, og den betydelige mengde små, gamle hus, så er slagghaugene en av de viktigste miljøkomponentene på Røros. Det er et monument reist av arbeiderne selv, sier Ødegaard.

— Men jeg er redd for at det er så store kapitalinteresser knyttet til slagghaugene at de kulturhistoriske og miljømessige argumenter ikke kan vinne fram. Det skal vel kanskje også vanskelig gjøres å få politikerne til å gå med på å ta vare på industriavfall — som dette jo er.

— Men slagghaugene burde altså bevares?

— Ja, hadde det stått opp til meg, så hadde man ikke fått røre slagghaugene. Jeg er av den oppfatning at staten burde kjøpe slagghaugene — så viktig er det å få bevart dem.

At Ødegaard ikke står alene med sitt syn, er sikkert. Mange på Røros er enige med ham.

Sammen med kirken, og den betydelige mengde små, gamle hus, er slagghaugene en av de viktigste miljøkomponentene på Røros.

Dorsjesjåfør Kåre Harsjøen for eksempel, uttrykker nok manges mening når han sier til Dagbladet:

— Tar du kverken på slagghauga, da kan de jaggu slutte å drive denne byen.

☞

Ellers er Røros også midt oppe i et annet problem. Faren for at Røros skal bli en spøkelsesby, øker nemlig. Utenbysboende kjøper gamle, idylliske sentrumshus til feriebolig. Hus blir stående å grine med mørke vinduer mesteparten av året.

— Etterspørselen er stor, og hvis vi ikke er oppmerksom på problemet i tide, og stanser den-

ne utviklingen i starten, kan det lett utvikle seg helt skjevt, sier Ødegaard. — Utarter det, er det en negativ følge av all den publisitet Røros har fått ved innspilling av filmer etc. Man må ikke glemme befolkningens eget behov, midt i all ståheien om turismen.

— Men det er fristende å selge sitt gamle sentrumshus hvis tilbudet er godt?

— Ja, og det kan man ikke fortenke folk i. De har kanskje bodd her all sin tid, og er ofte ikke oppmerksom på kvaliteter som ligger i denne bebyggelsen. Men jeg vet om eksempler der riksantikvaren har bevilget en mengde penger for restaurering av hus, og etterpå har

eieren solgt det videre til høy pris. Det burde i hvert fall vært innført en regel om at riksantikvar-tilskuddet ble tilbakeført ham ved salg.

☞

Det er 82 fredede bygninger i denne byen, den største konsentrasjon av fredede bygninger i hele landet. Det er også mange like verdifulle hus som ikke er fredet.

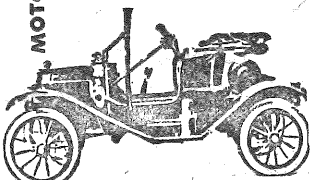
Det er således et unikt miljø her. Derfor må vi nå lære av andre som har kommet lenger enn oss innen turismen — ikke gjøre de samme feilene. Riksantikvaren og fylkeskonservatoren har i den forbindelse tatt

initiativet til et besøk i de gamle nordtyske byene i nær framtid. Man skal forsøke å få med rørosfolk, politikere og andre, som det er av betydning får forståelsen av dette, sier Ødegaard.

Det er en rekke institusjoner som er engasjert i det miljøvernmessige, kulturelle og museale arbeid på Røros. Det er ønskelig med en samlende organisasjon, et kontaktorgan mellom riksantikvaren og den lokale befolkning, samt å forene de tre museale samlinger, som i dag hver for seg er en del av helheten. Ødegaard har fått et stipend fra Kulturfondet for å forsøke å konkretisere disse ideene.

Skal bli spennende å følge Røros i tida framover.

MOTOR

Spesialsider
hver onsdag

Dagbladet

Fjell-Ljom 19/7-73.

Slagghaugene tas opp i Røros kommunestyre

Brynhildsvold og Aas ønsker utredning

Kommunestyrerepresentantene Aage Aas og Kåre Brynhildsvoll går begge inn for å ta opp spørsmålet om fredning av Slagghaugene på førstkommende kommunestyremøte. De ønsker at Røros kommune henvender seg til Miljøverndepartementet snarest mulig.

— Det er klart at Slagghaugene representerer en stor miljømessig verdi for Bergstaden. Derfor akter jeg å ta

saken opp på førstkommende kommunestyremøte. Kommunen må henvende seg til departementet snarest mulig for å få utredet om det er mulig å frede Slagghaugene etter fornminneloven, sier Kåre Brynhildsvold (SF).

Aage Aas (V) sier også at han vil reise spørsmålet i kommunestyret for å få istand en snarlig henvendelse til Miljøverndepartementet.

— Det trengs en utredning av lovspørsmålet. Blant annet må man vite om Kobbervirket skal ha erstatning for tapt inntekt og hvem som skal betale denne erstatningen, uttaler Aage Aas.

Det er også grunn til å tro at flere kommunestyrerepresentanter er inter-

essert i en nærmere utredning av saken. Førstkommende kommunestyremøte på Røros vil bli holdt i slutten av august. Men det er ikke bare kommunestyret som kan henvende seg til departementet. Miljøverndepartementet kan fremme saken etter initiativ fra andre organisasjoner eller grupper.

— Miljøverndepartementet er et ungt departement. 1. januar i år ble forvaltningen av fornminneloven overført til dette departementet. Vi har derfor ikke rukket å sette oss inn i alle detaljene. Men det synes klart at dersom departementet kan frede Slagghaugene, kommer det ikke på tale med erstatning til Røros Kobberverk, sier konsulent Asmund Storhaug til Fjell-Ljom.

— Derimot vet jeg ikke om Slagghaugene kommer inn under fornminneloven. Men det kan se ut som om de kommer inn under betegnelsen «andre tekniske kulturminner».